

§ 251

Úplné znění § 251 – v tomto znění od 1. 1. 2014 – poslední změna zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

- (1) Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Soud nařizuje a provádí výkon rozhodnutí s výjimkou titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení.
- (2) Je-li k soudu podán návrh na výkon titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení, soud návrh odmítne.

Komentář k § 251
Komentátor: Mádr

K odst. 1:

Řízení o výkon rozhodnutí je fází soudního řízení, která po roce 1989 doznala významných změn. V minulosti šlo jednoznačně o soudní popelku. Velká část právní teorie i praxe považovala výkon rozhodnutí za záležitost značně okrajovou. Pro ilustraci a jisté odlehčení můžeme uvést vzpomínku jednoho z autorů komentáře z dávné doby studií na právnické fakultě, kdy se přednášející v předmětu „Občanské právo procesní“ s výkonem rozhodnutí lakonicky vypořádal slovy: „*No, a pokud jde o výkon rozhodnutí, kdo se jím v praxi budete zabývat, tak si to nastudujete.*“

Agenda výkonu rozhodnutí byla v minulosti u soudů vyřizována jednou či dvěma tajemnicemi a dále v ní působil nějaký ten soudce, pravidelně v rámci tzv. vedlejší agendy. Šlo v drtivé většině o výkony proti fyzickým osobám, k vymození plnění z občanskoprávních nebo rodinněprávních vztahů a při politice sice do značné míry umělé, nicméně takřka stoprocentní zaměstnanosti (kdo nepracoval, vystavoval se nebezpečí stíhání pro trestný čin příživnictví), kdy byl, v případech výkonů rozhodnutí k vymození peněžitých plnění, kterých bylo a i dnes je nepochybně převažující množství, zdaleka nejčastějším způsobem výkon rozhodnutí *srážkami ze mzdy*.

Se zásadní změnou společenskoekonomických podmínek se radikálně proměnil i výkon rozhodnutí. Množství výkonů rozhodnutí začalo rapidně narůstat a stejným způsobem se zvyšovala i výše vymáhaných částek (částečně i v souvislosti s vymáháním plnění z obchodních vztahů). Současně se měnila i skladba jednotlivých způsobů výkonů rozhodnutí.

Srážky ze mzdy přestaly být dominantní, zčásti proto, že již zdaleka ne všichni jsou zaměstnaní, zčásti však i proto, že vymáhané částky dosahují mnohdy takové výše, že pouze srážkami ze mzdy by uspokojování trvalo dlouhou řadu let (nebo by k němu nedošlo nikdy).

Takřka geometrickou řadou začal se zásadními společenskými, politickými, ekonomickými a právními změnami počátkem devadesátých let minulého století narůstat počet výkonů rozhodnutí *prodejem movitých věcí* (aniž by u většiny soudů počátku byli vykonavatelé, jejichž roli zcela nesystémově plnili tu soudci, tu soudní tajemníci nebo třeba i vedoucí soudních kancelářů). Stejně tak začal rapidně narůstat i počet výkonů rozhodnutí *prodejem nemovitostí* (pozemků, ale především staveb), jejichž realizace přešla na soudy z někdejších státních notářství. Vzhledem k tomu, že soudnictví reagovalo na tuto rychle se měnící situaci až s několikaletým zpožděním, stalo se nucené vymození dříve přisouzených práv jedním z hlavních úzkých hrdel justičního systému.

Řešení se hledalo nejen v potřebném personálním posílení soudů, nýbrž i v zavedení možnosti částečného odklonu od soudů k *soudním exekutorům*, k němuž došlo zákonem č. 120/2001 Sb. Přes celou řadu legislativních nedostatků a skutečných i uměle vyvolaných problémů institut soudních exekutorů jednoznačně přispěl k významnému posílení vymahatelnosti práva, dlouho však nepřinášel výrazné snížení počtu soudních řízení o výkon rozhodnutí. Velká exekuční novela provedená zákonem č. 396/2012 Sb. se pokusila o částečné omezení dosavadní dvojkoľejnosti nuceného vymáhání dříve uložené povinnosti, její výsledek je však do značné míry problematický (viz níže). Při přetrvávajícím dualismu soudní řízení o výkon rozhodnutí zůstává významným institutem, agenda výkonů rozhodnutí pak (společně s agendou exekuční) nejpočetnější agendou prvostupňových soudů.

Výkon rozhodnutí v současnosti představuje (opět společně se soudními exekucemi) *fázi soudního řízení*, která je i svým významem srovnatelná s ostatními fázemi. V mnoha případech až v ní dojde k naplnění cíle, se kterým na počátku žalobce soudní řízení vyvolal. Bez vymožení splnění dříve uložené povinnosti totiž mnohdy sebelepší rozsudek zůstává jen kusem popsaného papíru a úsilí soudu o nalezení spravedlnosti by tak často bez jejího nuceného prosazení zůstalo marným. Proto někde stále přetrvávající přezíravý postoj soudců k výkonu rozhodnutí není namístě, stejně jako praxe, kdy pro jejich nechuť k této agendě je tato práce dělena mezi větší část civilních soudců či dochází k jejich častému střídání.

Stejně jako u jiných specifických agend je i v tomto případě alespoň částečná specializace potřebná. Střídání soudců je sice spravedlivé, nechtěným důsledkem však může být stav, v němž všichni považují tuto agendu za okrajovou a věnují se jí, až když jim to umožní jejich agenda „hlavní“, čímž rychlost i kvalita vykonávacího řízení trpí.

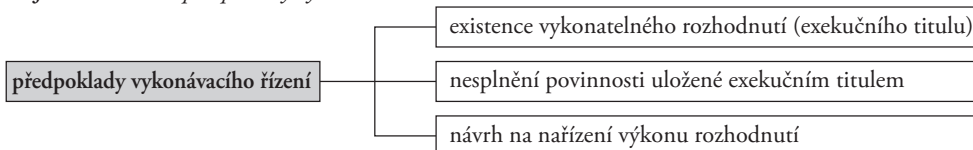
Ustanovení § 251 odst. 1 vytváří základní rámec pro vykonávací řízení, a to formulací tří základních předpokladů. Prvním z nich je *existence vykonatelného rozhodnutí*. Užitý termín „rozhodnutí“ je přitom do určité míry zavádějící, neboť podkladem pro soudní výkon rozhodnutí může být např. i notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Hlava první této části upravuje sice prioritně výkon soudních rozhodnutí vydaných v občanskoprávním řízení, dle ustanovení § 274 se však tato úprava použije i na výkon i dalších vyjmenovaných rozhodnutí či titulů. V soudní teorii i praxi se proto pro vykonatelný podklad pro nařízení výkonu rozhodnutí stále užívá přesnější název z dřívější právní úpravy, a to *exekuční titul* (v oblasti soudních exekucí se toto označení stalo opět zákonným termínem). V dalším výkladu proto bude používáno především tohoto názvu.

Kdy se stává soudní rozhodnutí vykonatelným, bylo již vloženo zejména v komentáři k ustanovením § 160, 161, 162, 171, 174 a zde uvedené lze vztáhnout i na rozhodnutí jiná. Namístě je snad jen připomenout, že vykonatelnost rozhodnutí nelze směšovat s jeho *nezpochybnitelností*, která je spojena především s institutem právní moci. Byť v případě soudních rozhodnutí následuje vykonatelnost často až po právní moci, není tomu tak vždy, protože některá jsou vykonatelná předběžně (tedy před právní mocí), a to ze zákona (§ 162 odst. 1, § 171 odst. 1) nebo na základě zvláštního rozhodnutí (§ 162 odst. 2). V případě vykonatelnosti ve smyslu ustanovení § 161, 162, 171 hovoří právní teorie i praxe obvykle o tzv. *formální vykonatelnosti*. Vedle toho se hovoří i o tzv. *materiální vykonatelnosti*, jejíž podmínky jsou upraveny v ustanovení § 261a (viz komentář k němu). K rozlišení podmínek formální a materiální vykonatelnosti viz třeba již *rozsudek Nejvyššího soudu z 30. 12. 1971, sp. zn. I Cz 60/71*, a celou řadu konstantních závěrů soudní judikatury posledních let.

Dalším předpokladem je *nesplnění povinnosti* uložené exekučním titulem povinnému.

Z komentovaného ustanovení konečně vyplývá, že řízení o výkon rozhodnutí je řízením *návrhovým*. Soud je tedy nemůže zahájit z vlastní iniciativy, a to ani v případě, že má být vykonáno rozhodnutí, které bylo vydáno v řízení zahájeném bez návrhu (více v komentáři k ustanovení § 261). Soudní praxí byl vysloven závěr, že řízení o výkon rozhodnutí je *dispoziční zásadou* ovládáno natolik, že je nemyšlitelné, aby v něm bylo pokračováno po zpětvzetí návrhu oprávněného jen pro zájem povinného; zastavení řízení je v tomto případě vždy v zájmu povinného (viz *usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2861/2004*). Soud proto v tomto případě nepostupuje dle ustanovení § 96 odst. 3, pro samotné rozhodnutí o zastavení řízení tedy nemusí znát ani stanovisko povinného k návrhu oprávněného ke zpětvzetí návrhu (může však mít význam pro rozhodnutí o nákladech řízení z hlediska ustanovení § 146 odst. 2). Lze ještě připomenout, že naproti tomu ustanovení § 96 odst. 5 se ve smyslu ustanovení § 254 odst. 1 užívá i ve vykonávacím řízení. Návrh proto oprávněný může účinně vzít zpět pouze do okamžiku právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí (které je rozhodnutím ve věci samé) a v době po jeho právní moci může oprávněný dosáhnout ukončení řízení návrhem na zastavení výkonu rozhodnutí (viz § 268 odst. 1 písm. c/ a komentář k němu).

Graf č. 1: Základní předpoklady vykonávacího řízení.

Vedle již zmíněného exekučního řízení dle zák. č. 120/2001 Sb. může být nucené vymáhání dříve uložené povinnosti prováděno rovněž *daňovou exekucí* nařízovanou a prováděnou správcem daně podle zák. č. 280/2009 Sb., daňového řádu, či *výkonem rozhodnutí* nařízovaným a prováděným *orgánem veřejné správy* podle zák. č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Může tak dojít i k situaci, kdy věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty jednoho povinného jsou postiženy různými vymáhajícími orgány v různých řízeních – k tzv. *střetu exekucí*. Způsob řešení těchto situací je upraven zák. č. 119/2001 Sb. (tzv. „zákon o střetu exekucí“). Od 1. 11. 2009, kdy vešel v účinnost zák. č. 286/2009 Sb., novelizující též zák. č. 119/2001 Sb., se již neuplatní nepřilíš šťastný závěr, že předmětem úpravy obsažené v zákoně č. 119/2001 Sb. není postup soudů v případě souběhu výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu, nařízeného a prováděného soudem, s exekucí dle exekučního řádu, nařízenou soudem a prováděnou exekutorem, vyslovený dříve *Nejvyšším soudem v usnesení* ze dne 21. 7. 2004, *sp. zn. 20 Cdo 331/2004*.

Současné znění § 2 písm. a) zák. č. 119/2001 Sb. staví vedle sebe na roveň výkon rozhodnutí nařízovaný a prováděný soudem i exekuci jím nařízovanou a prováděnou soudním exekutorem a zákon o střetu exekucí tedy plně dopadá i na jejich souběh.

Dřívější právní úpravy, zejména zák. č. 79/1896 ř. z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád), a zák. č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád), hovořily ve vztahu k nucenému vymození dříve uložené povinnosti výlučně o exekuci (a exekučním řízení). Změna přišla až s občanským soudním řádem z roku 1963, který (zjevně ve snaze i takto se vymezit vůči úpravě předchozí, zdůraznit nový, „socialistický“ charakter procesního práva) opustil zažitý termín „exekuce“ a důsledně jej nahradil termínem „výkon rozhodnutí“. Zejména v praxi však termín „exekuce“ neupadl v zapomnění a užívá se i nadále.

Proto bylo s podivem, že ani s velkou novelou občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 519/1991 Sb., ani později, nedošlo k návratu k dřívějšímu osvědčenému názvosloví. Namísto toho legislativa následně termíny „exekuce“, „exekuční řízení“ spojila výlučně s řízením dle již zmíněného zákona č. 120/2001 Sb., čímž se do značné míry zasloužila o znepráhlednění situace. Zatímco právní úprava důsledně odlišuje exekuci od výkonu rozhodnutí, nejen v obecném pojetí se termín „exekuce“ stále používá pro označení jakéhokoli nuceného vymáhání dříve uložené povinnosti. Stejně tak exekuci chápe praxe, ale též literatura – viz i dvě díla pro soudní praxi z nejvýznamnějších – Tripes, A.: *Exekuce v soudní praxi*, Praha, C. H. Beck, 2001, a Kurka, V., Drápal, L.: *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*, Linde Praha, a. s., 2004. Vedle těchto publikací soudci nejčastěji hledají odpovědi týkající se výkonu rozhodnutí v komentářové literatuře, především v komentáři Drápal, L., Bureš, J. a kol.: *Občanský soudní řád II, § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck. 2009. Inspiraci (zejména pro výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí) lze stále hledat také v publikacích podstatně starších – např. Rubeš, J. a kol.: *Komentář k občanskému soudnímu řádu*. Díl 3, Orbis Praha, 1960.

Za šťastnou nelze považovat ani již zmíněnou *dvojkolejnost nuceného vymáhání* splnění dříve uložené povinnosti (resp. vícekolejnost – soudní výkon rozhodnutí bylo možno nařídit a provést i podle exekučních titulů, jež mohly být vykonány exekucí správní či daňovou). Tato myšlenka našla sluchu ve fázi přípravy velké exekuční novely (provedené zákonem č. 396/2012 Sb.). Dle původní představy mělo dojít k téměř úplnému odstranění vícekolejnosti, soudní výkon rozhodnutí měl zůstat zachován pouze pro vymáhání soudních rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé děti. Již při přípravě vládního návrhu novely se tento záměr začal drobit a výsledkem byl návrh, který výkon rozhodnutí vztahoval na rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, ve věcech vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady, vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, výživného nebo příspěvku na úhradu některých nákladů neprovdané matky, rozhodnutí orgánů Evropských společenství a cizích rozhodnutí. Při projednání návrhu Poslaneckou sněmovnou pak bylo doplněno i ustanovení o tom, že soud nařizuje a provádí výkon rozhodnutí, nejde-li o exekuční titul, který lze vykonat podle správního nebo daňového řádu. Konečná podoba komentovaného ustanovení směle mohla sloužit jako odstrašující učebnicový příklad legislativního (zejména poslaneckého) kutilství, neboť významně narušovala systematiku dosavadní úpravy výkonu rozhodnutí, podle níž ustanovení § 251–271 upravovala výkon rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení, ustanovení § 274, 275 podmínky, za jakých lze uvedené normy použít na výkon i jiných exekučních titulů. Nápravu přinesla od 1. 1. 2014 harmonizační novela provedená zákonem č. 293/2013 Sb., která komentované ustanovení upravila do současné podoby. Ve vztahu k pravomoci soudu ve vykonávacím řízení je její přínos výlučně legislativně-technický, nikoliv věcný. Pravomoc soudu se jakkoliv nezměnila.

Soudní výkon rozhodnutí je možno nařídit a provést i nadále *podle všech rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení* (neboť tato rozhodnutí nemohou být vykonána podle procesních předpisů veřejného práva – správního nebo daňového řádu).

Velká exekuční novela tak v této části odstranila pouze nejkřiklavější paradox dosavadní úpravy, podle které soudní výkon rozhodnutí mohl být nařízen i podle exekučních titulů především orgánů veřejné moci, které si je mohly vykonat samy, na čemž harmonizační novela pohříchu nic nezměnila. Pokud by se však důsledně začala prosazovat zásada, že soudy by neměly provádět to, co může lépe provést subjekt jiný, měl by vývoj směřovat i k úplnému odstranění či alespoň radikálnímu omezení dvojkolejnosti vymáhání dříve uložené povinnosti, a to ve prospěch exekucí prováděných soudními exekutory.

K odst. 2:

Pokud soud dospěje k závěru, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí byl podán k vymození povinnosti uložené exekučním titulem, který se vykonává ve správním či daňovém řízení, pak takový návrh na nařízení výkonu rozhodnutí *odmítne*. O odmítnutí rozhodne bez nařízení jednání, usnesením, proti kterému je přípustné odvolání. Z jakého důvodu se zákonodárce pro tento případ rozhodl řešit nedostatek pravomoci soudu právě odmítnutím návrhu, a nikoliv zastavením řízení o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, není zřejmé ani z důvodové zprávy k návrhu zákona č. 396/2012 Sb., tedy novele, která toto ustanovení zakotvila. Lze tedy jen konstatovat, že komentované ustanovení je ustanovením zvláštním ve vztahu k obecné úpravě postupu pro případ nedostatku pravomoci soudu, zakotvené v ustanovení § 104 odst. 1, věť druhé.

§ 252

Úplné znění § 252 – odst. 1 v tomto znění od 1. 1. 2001 – poslední změna zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony; odst. 2 v tomto znění od 1. 1. 2014 – poslední změna zákonem č. 283/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; odst. 3 v tomto znění od 1. 1. 2022 – poslední změna zákonem č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

- (1) Není-li stanoveno jinak, je příslušný k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, k činnosti soudu před nařízením výkonu rozhodnutí a k prohlášení o majetku obecný soud povinného.
- (2) Nemá-li povinný obecný soud nebo jeho obecný soud není v České republice, je k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí příslušný soud, v jehož obvodu povinný má majetek; jde-li o výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky, je příslušný obecný soud banky nebo jiného dlužníka povinného, popřípadě soud, v jehož obvodu má zahraniční dlužník povinného umístěn v České republice svůj závod nebo organizační složku svého závodu.
- (3) Namísto obecného soudu povinného a soudu uvedeného v § 511 zákona o zvláštních řízeních soudních je k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí příslušný soud,
- a) v jehož obvodu je závod (část závodu), jde-li o výkon rozhodnutí postižením závodu;
- b) v jehož obvodu je nemovitá věc, týká-li se výkon rozhodnutí nemovité věci, není-li dána příslušnost podle písmena a).

Komentář k § 252
Komentátor: Mádr, Jirsa

K odst. 1:

Úprava *místní příslušnosti* je v řízení o výkon rozhodnutí zřetelně jednodušší než v řízení nalézacím. Zde je třeba zdůraznit, že místně (ani věcně) příslušným k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí nemusí být vždy soud, který vydal rozhodnutí, jež má být vykonáno. Zákon rozlišuje mezi příslušností obecnou a zvláštní.

Obecná místní příslušnost je upravena obdobně jako v nalézacím řízení; příslušným je obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje – tedy povinného. Ani to však bez dalšího neznamená, že ve všech případech, kdy byl místně příslušným k rozhodnutí v nalézacím řízení obecný soud povinného, je tentýž soud místně příslušným i pro řízení o výkon rozhodnutí.

I ve vykonávacím řízení jsou pro určení místní příslušnosti rozhodné okolnosti, které tu jsou v době zahájení řízení (viz § 11 odst. 1 a komentář k němu). *Jestliže například povinný, který je fyzickou osobou, změnil v mezidobí bydliště, je pro vykonávací řízení místně příslušný jiný soud než ten, který vykonávané rozhodnutí vydal.*

Místní příslušnost zkoumá soud, kde byl návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (či na provedení činnosti před jeho nařízením nebo k prohlášení o majetku) podán na samém počátku řízení. Je-li návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podán u nepřislušného soudu, rozhodne tento soud dle § 105 o vyslovení své *nepřislušnosti*.

Protože o nařízení výkonu rozhodnutí se obvykle rozhoduje bez nařízení jednání, uplatní se zde pravidlo, podle kterého soud může vyslovit svoji nepřislušnost pouze před vydáním usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Později může místní příslušnost zkoumat již jen k námitce účastníka, který ji uplatní při prvním úkonu, který mu přísluší – tedy většinou pouze k námitce povinného, prvním úkonem oprávněného bylo již podání návrhu (což je skutečnost, se kterou se oprávněný někdy složitě vyrovnává).

Soudní praxe zastává názor, že nelze bezesbytku postupovat dle § 105 odst. 2 a věc postoupit místně příslušnému soudu až po nabytí právní moci usnesení o vyslovení nepřislušnosti, neboť by mohlo dojít ke zmaření účelu výkonu rozhodnutí, kdyby se povinný o zahájení řízení dozvěděl v době před vydáním usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, tedy dřív, než by byl omezen v nakládání s postiženým majetkem (popř. i před jeho zajištěním). Proto bývá (zejména při výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí) vázáno postoupení věci nikoliv na nabytí právní moci usnesení o vyslovení místní nepřislušnosti, nýbrž na uplynutí lhůty k odvolání proti tomuto usnesení oprávněnému.

Výrok usnesení pak zní většinou následovně:

Okresní soud v Jihlavě vyslovuje svoji nepřislušnost. Po uplynutí lhůty k podání odvolání proti tomuto usnesení oprávněnému bude věc postoupena Okresnímu soudu v Pelhřimově jako soudu místně příslušnému.

Povinnému se proto v této fázi řízení usnesení nedoručuje. Po uplynutí odvolací lhůty oprávněnému soud postoupí věc (= zašle spis) soudu místně příslušnému, který rozhodne o nařízení výkonu rozhodnutí a dále pokračuje v úkonech směřujících k provedení výkonu rozhodnutí. Povinnému se usnesení o vyslovení místní příslušnosti doručí až **společně s usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí**.

Není proto vyloučeno, že povinný toto usnesení napadne odvoláním a odvolacím soudem bude rozhodnuto, že se nepřislušnost nevysslovuje. Po právní moci tohoto usnesení by se tak věc vrátila soudu, který o nepřislušnosti rozhodl. Takový postup není sice – přísně formalisticky vzato – procesně dokonalý, avšak je zcela v duchu hlavních zásad civilního soudního řízení (viz komentář k § 1, 6). Analogicky jej lze doporučit i pro rozhodování o nepřislušnosti k rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření (viz komentář k § 74 odst. 3–5).

Pokud povinný prvním úkonem, který mu v řízení přísluší, podá společně s důvodnou **námítkou místní nepřislušnosti** i odvolání proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí proto, že bylo vydáno nepřislušným soudem, kloní se soudní praxe (nikoliv však zcela jednotně) k závěru, že v odvolacím řízení je zapotřebí toto usnesení zrušit.

Nařízení výkonu rozhodnutí vydané místně nepřislušným soudem je tak považováno za vadu, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tento závěr je jistě správný v případech, kdy místně nepřislušný soud o nařízení výkonu rozhodne za pomínutí včasného a důvodného podání, jímž povinný nedostatek místní příslušnosti namítl (viz **usnesení Nejvyššího soudu** ze dne 24. 2. 2005, *sp. zn. 20 Cdo 276/2004*). Jsou-li však odvolání povinného a současně podaná námitka místní nepřislušnosti součástí jeho prvního úkonu ve věci samé, není takový závěr nejšťastnější. Přináší totiž nejen zbytečné prodloužení vykonávacího řízení, ale zejména zánik povinností, které vznikly povinnému společně s doručením usnesení (tzv. **inhibitorium**, např. dle § 335b odst. 1 písm. a/).

Povinnému se tak poskytuje z hlediska smyslu výkonu rozhodnutí nepřipadně možnost zmařit navrhovaný výkon ukrytým či i zcizením majetku. Přitom pokud by bylo pouze rozhodnuto o vyslovení nepřislušnosti a postoupení věci soudu místně příslušnému, princip, že řízení má probíhat u obecného soudu toho, proti komu je vedeno, by byl zachován. Samotným nařízením výkonu rozhodnutí místně nepřislušným soudem by povinný zjevně neměl být nijak poškozen. Pokud bylo v souladu se zákonem rozhodnuto bez jednání i bez slyšení povinného (§ 253), samotné vydání rozhodnutí třeba i značně vzdáleným soudem na něj nijak negativně nedopadá.

Podobné případy přitom nejsou nijak výjimečné. Za situace, kdy řada oprávněných nemá přístup do centrální evidence obyvatelstva, chybí jim mnohdy možnost zjistit, že povinný od doby nalézacího řízení změnil bydliště. Mnozí se i v případech, kdy povinný se tohoto postupu soudů snaží úmyslně zneužít; zvláště tehdy, když nejsou k pobytu hlášení v místě, kde se fakticky zdržují, ale (často právě pro ztížení výkonu rozhodnutí či exekuce) na adrese ohlašovny, mnohdy pouze účelově tvrdí, že v době zahájení vykonávacího řízení bylo jejich bydliště v obvodu jiného soudu než toho, který rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí.

Podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí u místně nepřislušného soudu může zapříčinit i významné oddálení sledovaného cíle. Proto je třeba, aby oprávněný při volbě soudu, na který se s návrhem obrátí, věnoval výše popsáním okolnostem pro posouzení výkonu rozhodnutí náležitou pozornost, aby byl – ostatně ve svém výsostném zájmu – procesně odpovědný.

Má-li pochybnosti o tom, kde je bydliště povinného, lze doporučit, aby se před podáním návrhu k obecnému soudu povinného tuto informaci pokusil ověřit (třeba vlastním pátráním v místě bydliště povinného, dotazem na osoby, které jsou s povinným v kontaktu, atd.). Nezná-li aktuální bydliště povinného, může se při vymáhání výživného nezletilého dítěte se žádostí o pomoc při jeho zjišťování obrátit na soud (viz § 260 odst. 1 a komentář k němu). Nelze vyloučit ani pátrání po povinném prostřednictvím detektivní kanceláře, k tomu však v praxi dochází asi jen v případech vymáhání vysokých pohledávek.

Pokud povinný poté, co je mu doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí vydané místně nepřislušným soudem, pouze vznesl námitku místní nepřislušnosti nebo (bylo-li o ní dříve rozhodnuto) podá odvolání jen proti usnesení o místní nepřislušnosti, avšak odvoláním nenapadne usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, zůstane toto usnesení zachováno, stejně jako účinky úkonů tímto soudem provedených. Stejně tak je možné, že soud, jemuž věc byla postoupena, s tím nebude souhlasit. Pak bez ohledu na skutečnost, že usnesení o postoupení není pravomocné, může postupovat podle ustanovení § 105 odst. 3.

Odlišně se postupuje v případě podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí dalším oprávněným u nepříslušného soudu. Takový návrh soud postoupí příslušnému soudu bez rozhodnutí (podrobněji viz komentář k ustanovení § 335).

Věcná příslušnost k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, k činnosti před nařízením výkonu rozhodnutí nebo k prohlášení o majetku náleží okresnímu soudu dle ustanovení § 9 odst. 1. Pro vyloučení možných nedorozumění je zde vhodné zdůraznit, že okresní soud je věcně příslušný k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí i v případech, kdy je vykonáváno rozhodnutí vydané krajským soudem jako soudem nalézacím (nejčastěji dle úpravy účinné do 31. 12. 2013 v obchodní a směnečné věci, věci týkající se ochrany osobnosti či práv vyplývajících z průmyslového vlastnictví). Krajské soudy ve věcech výkonu rozhodnutí rozhodují pouze jako soudy odvolací.

K odst. 2:

Poloha majetku povinného (*forum rei sitae*) je rozhodující pro určení příslušnosti soudu (vedle situací upravených v odstavci 4 komentovaného ustanovení) i v případech, že povinný nemá obecný soud v České republice nebo jej nemá vůbec. Pouze jde-li o výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky u banky, je v takovém případě příslušný obecný soud banky. Z § 252 odst. 2 lze též dovodit, že nemá-li povinný obecný soud v České republice a není-li splněna některá z podmínek zvláštní příslušnosti, není příslušným žádný soud v České republice a je třeba rozhodnout o zastavení řízení o výkonu rozhodnutí, popř. byl-li výkon rozhodnutí již nařízen, pak o zastavení výkonu rozhodnutí pro jeho nepřipustnost (§ 268 odst. 1 písm. h/).

V takovém případě jde o situaci, kdy pro výkon rozhodnutí není dána **pravomoc** tuzemských soudů. Ty nejsou oprávněny provádět výkon rozhodnutí v zahraničí. Oprávněnému pak nezbývá, než aby se obrátil s návrhem na exekuci na příslušný orgán státu, na jehož území lze povinnost vymoci (obvykle jde o stát, na jehož území se nachází povinný či jeho majetek).

K odst. 3:

Soudní výkon rozhodnutí je převážně veden pro vymožení peněžitého plnění, k němuž je postihován majetek povinného, jehož umístění proto též je většinou rozhodujícím kritériem pro založení **zvláštní místní příslušnosti** v případech, kdy příslušným není obecný soud povinného. Stejně tak je příslušným soud, v jehož obvodu se nachází **nemovitá věc**, které se výkon rozhodnutí týká (nejde-li o výkon rozhodnutí postižením závodu, jehož součástí je i nemovitá věc; pak je příslušným soud, v jehož obvodu se nachází **závod**).

Pro vyjasnění, kdy se výkon rozhodnutí týká nemovité věci, jsou použitelné výkladové závěry k ustanovení § 88 písm. b); srov. komentář k němu. Tato úprava příslušnosti dopadá nejen na výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci, ale též na výkon rozhodnutí jejich vyklizením a rozdělením nemovité věci. Při provádění těchto výkonů rozhodnutí je blízkost výkonem dotčené nemovité věci a soudu potřebná, přispívá k rychlosti a ekonomice řízení. Stejná zvláštní úprava však dopadá i na výkon rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitých věcech, byť jde o výkon, který nemá uhrazovací, nýbrž zajišťovací funkci, a který se proto neprovádí – praktické důvody pro zvláštní úpravu příslušnosti v tomto případě nejsou dány. Naproti tomu pro nařízení výkonu rozhodnutí ukládáním pokut podle § 351 odst. 1 pro nesplnění povinností spočívajících v umožnění užívání nemovité věci je místně příslušným obecný soud povinného (viz **usnesení Městského soudu v Brně** ze dne 13. 1. 1995, *sp. zn. 14 Nc 857/94*).

Z návěti uvozujícího komentovaný odstavec vyplývá, že se jedná o zvláštní úpravu místní příslušnosti nejen ve vztahu obecné úpravy dle odst. 1, nýbrž i zvláštní úpravy místní příslušnosti pro výkon rozhodnutí k vymožení výživného nezletilého dítěte, je od 1. 1. 2014 upravena ustanovením § 511 z. ř. s. Ponechání návěti odstavce 3 v této podobě dle názoru autorů tohoto komentáře nutno vykládat jako vůli zákonodárce zachovat pro výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci či postižením závodu k vymožení výživného nezletilého dítěte místní příslušnost zvláštní, soudu, v jehož obvodu se závod či nemovitá věc nachází. Lze tak mít za to, že se v případě výkonu rozhodnutí prodejem nemovité věci či postižením závodu i pro vymožení výživného nezletilého dítěte místní příslušnost řídí komentovaným ustanovením.